

Список використаних джерел

1. Бужин О.О. Внесення добрив під сільськогосподарські культури у сільськогосподарських підприємствах / О.О. Бужин // Наука в інформаційному просторі: Матеріали VIII Міжнар. наук-практ. конф. (Київ – 4–5 жовтня 2012 р.), у 7 т., Т. 6. Актуальні питання економіки. – Дніпропетровськ: Видавець Біла К.О., 2012. – С. 22–24.

2. Земельні ресурси та їх охорона [Електрон. ресурс] / Стат. збірн. «Довкілля України» – 2010 рік // www.ukrstat.gov.ua.

3. Шибанін В.С. Трансформація земельних відносин і землекористування в Україні, В.С. Шибанін, О.В. Шибаніна, І.І. Черевен // Інституціональні засади трансформацій в аграрній сфері: Збірник матеріалів Тринадцятих річних зборів Всеукраїнського конгр. вчен.

Економістів-аграрників, Київ, 20–21 черв. 2011 р. / Редкол.: П.Т. Саблук та ін. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2011. – С. 462–466.

4. Корчинська О.А. Основні принципи відтворення родючості ґрунтів у ринкових умовах господарювання / О.А. Корчинська // Інституціональні засади трансформацій в аграрній сфері: Збірник матеріалів Тринадцятих річних зборів Всеукраїнського конгр. вчен. Економістів-аграрників, Київ, 20–21 черв. 2011 р. / Редкол.: П.Т. Саблук та ін. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2011. – С. 505–509.

5. Статистичний щорічник України за 2010 рік / Державний комітет статистики України. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2011. – 560 с.

6. Статистичний бюлетень «Внесення мінеральних та органічних добрив під урожай сільськогосподарських культур» – 2011 рік [Електрон. ресурс] // www.ukrstat.gov.ua

Г.В. ДОЛГА,
аспірантка, Європейський університет

Проблеми майнового оподаткування в Україні

У статті розглянуто сутність та проблеми майнового оподаткування. Обґрунтовано особливості майнового оподаткування.

Ключові слова: майнове оподаткування, оподаткування нерухомості, плата за землю, оподаткування рухомого майна.

В статье рассмотрены суть и проблемы имущественного налогообложения. Обоснованы особенности имущественного налогообложения.

Ключевые слова: имущественное налогообложение, налогообложение недвижимости, плата за землю, налогообложение движимого имущества.

Essence and problems of property taxation is considered in the article. The features of property taxation are reasonable.

Keywords: property taxation, property taxation, land fee, personal property taxes.

Постановка проблеми. Майнове оподаткування виконує не тільки фіскальну роль, а й соціальну функцію. Наповнюють місцеві бюджети завдяки надходженню коштів від сплати цих податків, розпорядники майна направляють ці кошти на задоволення потреб суспільства. Поряд із цим податкова система невиправдано звільняє від оподаткування багатих власників майна.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемам оподаткування майна було присвячено роботи багатьох зарубіжних науковців: М. Едел, Е. Склар, Б. Гамільтон, Д. Еппл, А. Зелінтц, М. Вішер, В. Фіпел, Дж. Зодроугаї, П. Мішковський та вітчизняних: В.М. Мельник, Н.С. Прокопенко, Б.С. Гузар, Ю.Ф. Дехтренко, В.В. Лісецький та інших.

Виклад основного матеріалу. Майнове оподаткування в Україні з моменту становлення державності складалося лише з оподаткування землі та транспортних засобів. На даний час воно поділяється на оподаткування рухомого і нерухомого майна. Звісно, процедура оподаткування майна може здійснюватися на майно, яке може оцінюватися. Останнє трактується як «об'єкти в матеріальній формі, будівлі та споруди (в тому числі їх невід'ємні частини), машини і обладнання, транспортні засоби тощо; паї, цінні папери; нематеріальні активи, в тому числі об'єкти права інтелектуальної власності; цілісні майнові комплекси всіх форм власності» [1, с. 317].

Досить вдало про об'єктивність оподаткування майна висловився П. Гензель: «загально-майновий податок має слугувати додатком до податку на доходи з метою охоплення так званих фондovаних доходів: платник, що має доходи від майна, більш забезпечений в отриманні доходу» [2]. Хоча досить багато дослідників вказують на певні проблеми майнового оподаткування (табл. 1).

Стосовно вітчизняних проблем оподаткування майна, можна наголосити на такому: так, адміністрування податку на майно є досить затратним і заплутаним. Із безлічі проблем, які виникають при вирішенні даного питання, потрібно наголосити, на нашу думку, на найскладнішій – це об'єктивна оцінка майна при досить мінливій ціновій політиці. При розробці прогнозу надходження податків до бюджету складно об'єктивно визначити обсяги податкових сплат від даного податку у зв'язку з частими коливаннями вартості нерухомості та землі, тенденції яких спрогнозувати досить важко.

З метою визначення ролі і місця майнового оподаткування у наповненні загального фонду місцевих бюджетів проведемо

Таблиця 1. Проблеми майнового оподаткування

Автори	Сутність проблем майнового оподаткування
М. Едел, Е. Склар, Б. Гамільтон, Д. Еппл, А. Зелінтц, М. Вішер, В. Фіпел	Наголошують на невідповідності рівня податкових ставок на майно, його вартості та рівня надання послуг
Дж. Зодроутаї, П. Мішковський	У своїх дослідженнях доводять, що впровадження податку на майно призводить до викривлень при розміщенні капіталу
В. Оутс, Дж. Йінтер	Аргументували, що якість надання послуг та ставки оподаткування прямо пропорційно впливають на вартість майна
Д. Нетцер, Г. Саймон	Обґрунтували, що впровадження податку на майно перекладається на покупця через збільшення цін на майно

Складено автором за [3].

Таблиця 2. Надходження податків і зборів (обов'язкових платежів) до місцевих бюджетів у 2006–2010 роках, млн. грн.

Показники	2006	2007	2008	2009	2010	Відхил. 2010 до 2006, %
Податок з доходів фізичних осіб	22 791,1	34 782,1	33 551,2	32 255,9	36 216,0	158,9
Податок з власників транспортних засобів	1 084,8	1 354,6	1 283,7	1 022,9	1 440,5	132,8
Плата за землю	3 122,3	3 889,3	4 904,8	6 160,6	7 063,7	226,2
Податкові надходження, всього	30 900,6	44 558,7	43 466,2	42 762,7	48 325,3	156,4

Джерело: статистичні дані ДПА України.

аналіз надходження податків і зборів (обов'язкових платежів) до місцевих бюджетів у 2006–2010 роках (табл. 2).

Поряд із цим розглянемо структуру податків і зборів (обов'язкових платежів) до місцевих бюджетів у 2006–2010 роках (табл. 3).

Результати аналізу майнового оподаткування свідчать, що частка податків на майно в місцевих бюджетах досить незначна. Так, плата за землю в середньому за досліджуваний період становить 11,8%, а податок із власників транспортних засобів – 2,9%. При цьому податок на землю має тенденцію до зростання і в 2010 році становив 14,62% у структурі податкових надходжень до місцевого бюджету, що майже у 2,3 раза більше від надходжень аналогічного податку у 2006 році. Динаміка податку з власників транспортних засобів дещо інша: у 2010 році обсяг надходжень від цього податку був значно нижчий від обсягів сплат у 2006 році і становив 85%.

Результати дослідження темпів зростання податків на майно у порівнянні з попереднім 2009 роком свідчать про певний позитив: обсяги надходжень від податку з власників транспортних засобів збільшилися на 40,8%, а з плати за землю – на 14,7% (табл. 4).

Питома вага плати за землю в податкових надходженнях до зведеного бюджету збільшується порівняно з 2006 роком у 2010 році на 1,7%. Поряд із наявною тенденцією до зростання обсягів надходжень від цього податку його потенціал ще до кінця не вичерпався. Для цього більш об'єктивно потрібно підійти до вирішення питання оцінки землі, розподілу податкового навантаження, ідентифікації об'єктів, що оподатковуються [4, с. 146; 5, с. 105].

Обсяги надходжень від податку з власників транспортних засобів на відміну від плати за землю зменшилися за досліджуваний період на 0,18%. Негативні результати оподаткування транспортних засобів вплинули на прийняття рішення

Таблиця 3. Структура податків і зборів (обов'язкових платежів) до місцевих бюджетів у 2006–2010 роках, %

Показники	2006	2007	2008	2009	2010	Відхил. 2010 до 2006 (+,-)
Податок з доходів фізичних осіб	73,76	78,06	77,19	75,43	74,94	+1,18
Податок з власників транспортних засобів	3,51	3,04	2,95	2,39	2,98	-0,54
Плата за землю	10,10	8,73	11,28	14,41	14,62	+4,52
Інші	12,63	10,17	8,57	7,77	7,46	-5,17
Всього податкових надходжень	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-

Джерело: статистичні дані ДПА України.

Таблиця 4. Надходження плати за землю до зведеного бюджету України у 2006–2010 роках

Показники	2006	2007	2008	2009	2010	Відхил. 2010 до 2006 (+,-; в.п.)
Податкові надходження, млн. грн.	84 889,2	107 912,7	119 167,9	115 328,4	131 038,9	1,54 в.п.
Плата за землю, млн. грн.	3 122,3	3 889,3	4 904,8	6 160,6	7 063,7	2,26 в.п.
Питома вага плати за землю до податкових надходжень, %	3,7	3,6	4,1	5,3	5,4	-1,7
Податок з власників транспортних засобів, млн. грн.	1084,8	1354,6	1283,7	1022,9	1440,5	1,33 в.п.
Питома вага суми податку з власників транспортних засобів до податкових надходжень, %	1,28	1,26	1,08	0,89	1,10	-0,18

Джерело: статистичні дані ДПА України.

стосовно модифікації даного податку. Так, згідно з Податковим кодексом України було змінено податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів (транспортний податок) збором за першу реєстрацію транспортного засобу.

Перша реєстрація транспортного засобу – це реєстрація транспортного засобу, яка здійснюється уповноваженими державними органами України щодо цього транспортного засобу в Україні вперше (пп. 14.1.163 Податкового кодексу України). Ставки збору за першу реєстрацію транспортного засобу визначені у ст. 234 розділу VII ПКУ [6].

Звісно, ці податки не виконують у повному обсязі роль з наповнення місцевих бюджетів. Тому і виникло питання про впровадження у вітчизняну податкову систему податку на нерухомість. Світовий досвід показує, що при використанні правильного підходу податок на нерухомість може стати однією з вагомих статей доходної частини бюджету. Зокрема, Німеччина отримує 1,1% загальних надходжень від зазначеного податку, Швейцарія – 0,46%, бюджету Російської Федерації цей податок приносить 9% від усіх надходжень. Він забезпечує до 95% надходжень до місцевих бюджетів у Нідерландах, 81% – у Канаді, 52% – у Франції, від 10 до 70% – у США. В країнах з економікою, що розвивається, за даними Світового банку, податок на нерухомість становить 40–80% платежів до місцевих бюджетів [7].

Висновки

Підводячи підсумки дослідження майнового оподаткування, зазначимо, що воно складається з плати за землю, збо-

ру за першу реєстрацію транспортного засобу та податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки.

Формування системи майнового оподаткування зумовлює подальше вдосконалення оцінювання майна (земельних ділянок, нерухомості) як важливого середовища. Воно має здійснюватися за територіальним принципом, забезпечувати мінімальні витрати на оцінку, використовуючи досвід світової практики.

Список використаних джерел

1. Податки у термінах і визначеннях: короткий слов.-довід. податківця / Упоряд.: Ю.В. Бондар [та ін.]. – К.: ДП «ІВЦДПА України», 2008. – 736 с.
2. Гензель П.П. Налог с наследства в Англии: Исследование по истории английских финансов / П.П. Гензель // Ученые записки Императорского Московского Университета Юридического факультета. Вып. 29. – М.: Унив. тип., 1907. – 684 с.
3. Гузар Б.С. Проблеми майнового оподаткування в Україні / Б.С. Гузар // Економіка АПК. – 2011. – №1. – С. 95–101.
4. Калінюк Н. Податок на нерухомість – джерело бюджетних доходів / Н. Калінюк // Вісник Української академії державного управління при Президенті України. – 2003. – №1. – С. 141–150.
5. Чубук Л.П. Зміни в системі оподаткування нерухомості як перспективний напрям податкової політики / Л.П. Чубук // Фінанси України. – 2004. – №3. – С. 99–105.
6. Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, №13–14, №15–16, №17, – ст. 112.) – [Електрон. ресурс]: Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Попадюк Н. Податок на нерухомість: реалії та перспективи. <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2797>

О.В. ІЛЬЄНКО,

к.е.н., доцент, Інститут економіки та менеджменту Національного авіаційного університету

Розвиток теорії «економічна безпека підприємництва» в країнах з трансформаційною економікою

У статті досліджено напрями розвитку понять «економічна безпека», «економічна безпека підприємництва» та «міжнародна економічна безпека» в умовах розвитку країн з трансформаційною економікою. Запропоновано системно-ситуативний підхід до управління категорією «міжнародна підприємницька безпека» з метою більшої конкретизації напрямів забезпечення міжнародної економічної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, економічна безпека підприємництва, міжнародна економічна безпека, країни з трансформаційною економікою, міжнародна підприємницька безпека.

В статье исследуются направления развития понятий «экономическая безопасность предприятий», а также

«международная экономическая безопасность» в условиях развития стран с трансформационной экономикой. Предложен системно-ситуационный подход к управлению категорией «международная предпринимательская безопасность» с целью конкретизации направлений обеспечения международной экономической безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность предпринимательства, международная экономическая безопасность, страны с трансформационной экономикой, международная предпринимательская безопасность.

This article examines trends in the development of the concepts of «economic security», «the economic security of entrepreneurship» and «international economic security» in terms of development of the countries with transi-